

УДК 378.1:338.48](477)

Г. В. КАМИШНІКОВА

здобувач

Харківський національний педагогічний університет ім. Г. С. Сковороди

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ТУРИЗМУ

У статті визначено, що в умовах інтенсивного розвитку готельного господарства та туризму у світі значно підвищується вимоги до підготовки відповідних вітчизняних кадрів для цієї професійної галузі. Водночас сьогодні в системі цієї підготовки існують суттєві проблеми, які вимагають нагального вирішення. Визначено, що основними шляхами поліпшення професійної підготовки майбутніх фахівців готельного господарства та туризму є такі: удосконалення нормативно-правової бази та навчально-методичного забезпечення цього процесу з урахуванням міжнародного досвіду; створення сприятливих умов для поліпшення якості професійної підготовки студентів на основі організації різних видів квазіпрофесійної діяльності й застосування інноваційних методів і форм навчання; збільшення для майбутніх фахівців готельного й туристичного бізнесу часу для проходження виробничої практики, а також відбір для неї туристичних фірм, які добре зарекомендували себе на цьому сегменті ринку.

Ключові слова: готельне господарство, туризм, професійна підготовка, вимоги, основні проблеми, шляхи вирішення.

Динамічність розвитку туризму у світі й ринку праці в туристичній галузі потребує підготовки конкурентоспроможних фахівців готельного господарства та туризму, які відрізняються глибокими теоретичними знаннями, сформованими практичними вміннями й розвиненою професійно-особистісною культурою. Очевидно, що в умовах інтеграції України в європейський простір значно зростає потреба в підвищенні якості кадрів для туристично-готельного бізнесу. А тому для успішного вирішення цього складного завдання необхідно чітко визначити, яким основним вимогам мають відповідати фахівці цього профілю, які аспекти важливо забезпечувати в процесі їхньої професійної підготовки, адже це є необхідними передумовами для її вдосконалення у вищій школі.

Результати аналізу наукової літератури свідчать, що вченими проведено багато досліджень, тематика яких пов'язана з порушеною проблемою. Зокрема, у науковій літературі було висвітлено: філософські й культурологічні аспекти професійної підготовки кадрів для сфери туризму (В. Антоненко, І. Зязюн, Я. Любивий, Т. Пархоменко та ін.); сучасні методи й форми організації навчально-виховного процесу в закладах туристичного профілю (І. Зорін, В. Квартальнов, М. Фоменко та ін.); інноваційні методики підготовки кадрів для сфери туристичної діяльності (Л. Грибова, Н. Пангелова, Л. Сакун, М. Скрипник, Г. Цехмістрова, В. Федорченко та ін.); педагогічні умови організації навчальної практики майбутніх фахівців для туристичної індустрії (Л. Козак, Н. Хмілярчук, Л. Поважна та ін.). Доцільно також зазначити, що зарубіжний досвід професійної підготовки

фахівців для царини туризму висвітлено у працях таких учених, як: Ф. Гоу, В. Лапаж, К. Макі, Д. Павесік, К. Патлоу, А. Поллок, Д. Пратт, Д. Річі та ін.

Відзначаючи високу цінність проведених наукових досліджень, що мають стосунок до різних аспектів підготовки майбутніх фахівців готельного господарства та туризму, слід зауважити, що питання визначення сучасних вимог та основних характеристик цієї підготовки достатньою мірою в науковій літературі не висвітлено. Однак в умовах інтенсивного розвитку туризму в Україні важливість вивчення цих питань не викликає сумніву.

Мета статті – визначити та схарактеризувати актуальні аспекти підготовки майбутніх фахівців готельного господарства й туризму.

Аналіз наукової літератури засвідчує, що вчені висловлюють різні ідеї стосовно того, як підвищити якість підготовки фахівців для вищевказаної сфери. Так, Л. Сакун вважає, що підготовка цих фахівців має реалізуватися за такими основними напрямками:

- фундаментальне навчання, що забезпечує оволодіння студентами теоретичними знаннями згідно навчальному плану спеціальності;
- технологічне навчання, що спрямовується на розвиток у майбутніх фахівців практичних умінь, відточення їхньої професійної майстерності, формування навичок, необхідних для цієї спеціалізації;
- формування у студентів професійно необхідних особистих здібностей і якостей [5, с. 32].

Г. Гарбар висловлює свої думки стосовно того, яким вимогам має відповідати вітчизняна система підготовки майбутніх фахівців готельного господарства й туризму в сучасних умовах становлення цих сфер бізнесу. При цьому вчений підкреслює необхідність урахування не лише локальних особливостей, пов'язаних з культурними, соціальними, політичними та економічними ситуаціями в Україні, а й такі загальні вимоги:

- неперервність туристичної освіти;
- відповідність навчальних планів міжнародним стандартам у поєднанні з їх гнучкістю;
- мобільність викладачів і студентів;
- важливість активного поєднання в процесі здійснення вищевказаної підготовки студентів процесу навчання з їхньою науково-дослідницькою та практичною діяльністю;
- забезпечення полідисциплінарності навчальних планів і програм навчальних дисциплін [2, с. 246–257].

Також дослідження зазначеної проблеми передбачає врахування сучасних кваліфікаційних вимог до майбутніх спеціалістів вищевказаної царини. Зокрема, у Державному стандарті професійно-технічної освіти для підготовки робітників з професії “Агент з організації туризму” наголошено на тому, що очікуваним результатом проходження ними практичного навчання в готелі має бути набуття таких професійних компетентностей:

- 1) здатність аналізувати особливості обслуговування на підприємствах готельного типу:

– знання: сутність і види готельних послуг; види і форми готельних підприємств та особливості їх діяльності; фактори, що впливають на функціонування готельних господарств;

– вміння: систематизувати інформацію стосовно місцезнаходження, основного призначення, рівня обслуговування обслуговуючого персоналу, місткості готелю; проводити порівняльний аналіз послуг, що надаються готельними підприємствами України різного типу;

2) здатність пристосовуватися до сучасних тенденцій розвитку готельного господарства:

– знання: історичні передумови розвитку готельного господарства різних країн світу; сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності;

– вміння: підбирати готелі та номери відповідно до вимог, бажань та можливостей туриста;

3) здатність створення гостинного середовища в готелях:

– знання: понятійний апарат індустрії гостинності; елементи створення функціонального, екологічного, естетичного комфорту;

– вміння: оцінювати рівень гостинності й комфорту готелів; оцінювати результати гостинності; складати анкети для виявлення рівня задоволення мешканців готелю; забезпечити зворотний зв'язок з туристами;

4) здатність використовувати нормативно-правову базу при рішенні суперечливих питань:

– знання: нормативно-правової бази регулювання готельної індустрії; послідовність сертифікації готельних послуг;

– вміння: знаходити інформацію, що надає правові основи рішенням; аналізувати законодавчу базу стосовно регулювання готельної індустрії;

5) здатність задовольняти потреби споживачів готельних послуг:

– знання: класифікації готельних господарств; мінімальні вимоги до певної категорії готелю;

– вміння: порівнювати вимоги гостя з рівнем послуг, що надаються готелями різних категорій; порівнювати рівень послуг готелів відповідних категорій;

6) здатність здійснювати процес реєстрації гостей готелю:

– знання: технології діяльності служби прийому та розміщення в різних категоріях готелів; напрямів руху інформації через службу порт'є;

– вміння: заповнити анкети прибулого в готель та картки гостя; оформити виїзд гостя;

7) здатність бронювати місця в готелях:

– знання: види бронювання місць у готелях; технології бронювання та резервування місць у готелях;

– вміння: здійснювати бронювання з використанням міжнародних та національних систем бронювання;

8) здатність оцінити ефективний процес прибирання:

– знання: види прибиральних робіт у готельних приміщеннях; основні функції та обов'язки покоївки;

– вміння: оцінювати роботу господарської служби; розрізняти основні й додаткові послуги;

9) здатність допомагати у створенні інтер'єру підприємств готельного господарства [3, с. 8–9].

Слід також зазначити, що в нових стандартах до підготовки фахівців туристичного й готельного бізнесу висунуто таку принципову вимогу: у кожному навчальному закладі, що здійснює підготовку студентів відповідних спеціальностей, має бути свій навчально-виробничий готель еталонного зразка із сучасним навчально-методичним забезпеченням, навчальні лабораторія-ресторан, лабораторія-бар, лабораторія-туристична фірма, сучасні лінгафонні кабінети з відповідним матеріальним оснащенням тощо. Крім того, доцільно нагадати, що в розвинених країнах майбутні фахівці відповідних спеціальностей проходять відповідну виробничу практику впродовж 4–6 місяців. Для порівняння, у вітчизняних вишах практична підготовка цих студентів складає тільки 10–15% від загального обсягу навчального часу [6].

У руслі обраної наукової проблеми доцільно також проаналізувати ідеї Я. Окопної, яка у своїй праці визначила низку вимог до підготовки майбутнього фахівця готельного господарства та туризму. На думку цієї авторки, успішний фахівець у зазначеній царині має відповідати зокрема д таким вимогам: брати активну участь у всіх глобалізаційних процесах, постійно вдосконалювати професійно необхідні знання й уміння, зокрема оволодівати міжкультурною професійно орієнтованою комунікацією, розвивати комунікативну спроможність в галузі професійного й ситуативного спілкування в усній та письмовій формах, відпрацьовувати навички практичного володіння іноземними мовами в різних видах мовленнєвої діяльності в обсязі тематики, що обумовлена професійними потребами; бути спроможними оволодіти новітньою фаховою інформацією з відповідних джерел іноземних авторів тощо [4].

У світлі порушеної проблеми в нагоді стала також наукова праця С. Александрової та С. Гвоздика. Як наголошують ці вчені, майбутні фахівці готельного господарства та туризму мають забезпечувати прогресивний розвиток відповідної царини, впроваджувати у свою діяльність сучасні методи й форми обслуговування людей, проявляти креативність. Однак в реальному житті ця вимога часто не виконується. На думку вчених, цей факт пояснюється насамперед відірваністю навчального процесу у вищій школі від сучасних методів роботи готелів і туристичних фірм, тобто навчальний процес у виші значно відстає від реальності, особливо від сучасного світового досвіду. Названі дослідники визначали декілька причин такої ситуації: загальна складна економічна ситуація в українському суспільстві, наявність негативних тенденцій в організації професійної підготовки студентів відповідних спеціальностей у деяких вишах, недостатній рівень педагогічної компетентності в певній частині викладачів, небажання деяких студентів сумлінно навчатися, наявність у них низької мотивації щодо

оволодіння професією, відсутність прагнення до здійснення професійної самоосвіти тощо [1, с. 576–581].

Висновки. На підставі вищевикладеного зроблено висновок про те, що основними шляхами поліпшення професійної підготовки майбутніх фахівців готельного господарства та туризму є такі: удосконалення нормативно-правової бази та навчально-методичного забезпечення процесу підготовки цих фахівців з урахуванням міжнародного досвіду; створення сприятливих умов для поліпшення якості професійної підготовки студентів на основі організації різних видів квазіпрофесійної діяльності й застосування інноваційних методів і форм навчання; збільшення для майбутніх фахівців готельного й туристичного бізнесу часу для проходження виробничої практики, а також відбір для неї туристичних фірм, які добре зарекомендували себе на цьому сегменті ринку. У подальшому дослідженні планується проаналізувати педагогічні умови формування правової компетентності в майбутніх фахівців готельного господарства та туризму.

Список використаної літератури

1. Александрова С. А. Актуальні проблеми підготовки майбутніх фахівців підприємств туристичної індустрії / С. А. Александрова, А. С. Гвоздик. – Харків : ХНАМГ, 2013. – № 108. – С. 576–581.
2. Гарбар Г. А. Підготовка фахівців сфери туризму у вищих навчальних закладах України / Г. А. Гарбар // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. – Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2013. – Вип. № 41. – С. 246–257.
3. Державний стандарт професійно-технічної освіти для підготовки робітників з професії “Агент з організації туризму”. – Київ, 2006. – 55 с.
4. Окопна Я. В. Формування професійно орієнтованої іншомовної компетентності у студентів нелінгвістичних спеціальностей (національний університет харчових технологій: із досвіду розробки) / Я. В. Окопна // Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики : зб. наук. праць. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова 2014. – Вип. 23 (33). – С. 120–125.
5. Саун Л. В. Теория и практика подготовки специалистов сферы туризма в развитых странах мира / Л. В. Саун. – Київ : МАУП, 2004. – 399 с.
6. Шевелева С. В. Актуальні питання підготовки фахівців готельного господарства [Електронний ресурс] / С. В. Шевелева. – Режим доступу: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/104/18530-aktualni-pitannya-pidgotovki-faxivciv-gotel'nogo-gospodarstva.html>.

Стаття надійшла до редакції 17.08.2015.

Камышникова А. В. Актуальные аспекты подготовки будущих специалистов гостиничного хозяйства и туризма

В статье определено, что в условиях интенсивного развития гостиничного хозяйства и туризма в мире значительно повышаются требования к подготовке соответствующих отечественных кадров для этой профессиональной области. В то же время сегодня в системе этой подготовки существуют существенные проблемы, которые требуют безотлагательного решения. Определено, что основными путями улучшения профессиональной подготовки будущих специалистов гостиничного хозяйства и туризма являются: совершенствование нормативно-правовой базы и учебно-методического обеспечения этого процесса с учетом международного опыта; создание благоприятных условий для улучшения качества профессиональной подготовки

студентов на основе организации различных видов квазипрофессиональной деятельности и применения инновационных методов и форм обучения; увеличение для будущих специалистов гостиничного и туристического бизнеса времени для прохождения производственной практики, а также отбор для ней туристических фирм, которые хорошо зарекомендовали себя на этом сегменте рынка.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, туризм, профессиональная подготовка, требования, основные проблемы, пути решения.

Kamyshnikova G. Essential Aspects of the Future Specialists' Preparation of Hotel Industry and Tourism

In the article it was marked that in the conditions of intensive development of hotel industry and tourism in the world greatly increased the requirements for national staff training relevant for this professional field. In turn, it needs the preparation of competitive specialists that differ in deep theoretical knowledge, formed practical abilities and developed professional and personal culture. At the same time today in the system of training, it exists substantial problems that are explained by the specialists, first of all, by the following main reasons: by the overall difficult economic situation in the Ukrainian society, by the presence of negative trends in the organization of the students' professional preparation in some high schools, insufficient level of the pedagogical competence in a certain part of teachers, some students' reluctance to study diligently, that they have low motivation for skills development, the lack of desire to perform professional self-education. The publication determined that the main ways to improve the professional preparation of the future specialists professionals of hotel industry and tourism are the following: the improvement of the normatively-legal base and educated methodological providing the preparing process of these professionals with the international experience; the creation of favorable conditions for improving the quality of training students through the organization of various kinds of qualified and professional activity and application of innovative methods and forms of education; an increase for future professionals of hotel and tourism business in time for practical training and selection for its tour companies that are well-established themselves in this market segment.

Key words: hotel industry, tourism, professional preparation, the basic problems, solutions.